



כסלו התשפ"ב  
נובמבר 2021

## שימוש באלחוט, דצמבר 1945

'ההגנה' הפעילה ארבע רשתות רדיו: 'רשת אבינועם' – רשת ארצית לקשר בין המטכ"ל ליישובים, שהתפתחה בהדרגה משנת 1937, עם הקמת שירות הקשר; 'רשת גדעון' – לשירות המוסד לעלייה ב', שעסק ברכש ובהעפלה, וספינות המעפילים. הרשת שהחלה לפעול באפריל 1939 ברחבי המזרח התיכון הורחבה לאירופה בשנת 1945; 'רשת שרה' – שהחלה לפעול באוגוסט 1939 וקשרה בין משרדי הסוכנות היהודית בירושלים למשרדי הסוכנות בלונדון ובניו יורק;<sup>1</sup> 'רשת תמר' – רשת ארצית לקשר בין מטה הפלמ"ח ליחידות הפלמ"ח, שהחלה לפעול כרשת נפרדת בקיץ 1942. רשתות אלה היו רשתות רדיו באיתות מורס בתחום הת"ג.

המסמך המצורף, שנכתב בשלהי 1945 כהנחיה של המטה הכללי של 'ההגנה', קובע כי "שירותים חיוניים אלה לאחדות [להגנה]" ומורה כי:

- "אין להעביר באלחוט כל חומר אשר אפשר להעבירו בדרך אחרת, כגון מכתב או בשיחה טלפונית. יש למעט, ככל האפשר, בשמוש בשירות זה";
- "לרשות השולחים עומדות שלש מידות דחיפות (מחוץ להודעה רגילה): דחוף, מידי ובהול. בשני האחרונים יש להשתמש רק כשהשולח תובע פעולה או עזרה";
- "השירותים הנ"ל, על אנשיהם ומכשיריהם, כפופים באופן ישיר למפעל [מטה 'ההגנה'] ואינם עומדים תחת פקוחה או מרותה של רשות מקומית כלשהי";
- "בכל מקרה של סליק [החבאת הציוד עקב אתראה על חיפוש] דחוף עקב לחץ חיצוני, על התחנה לקיים קשר עם החוץ עד הרגע האחרון ורק אז לסלקה, לאחר הודעה מתאימה על הפעולה".

ההנחיה שופכת אור על שיטת כתבי הסתר ב'הגנה' באותה עת: כתב סתר לדרגי הפיקוד, כתב סתר לשימוש כללי; כתב סתר לכל גליל/מחוז וכתבי סתר 'פרטיים' "לשמוש רק במקרים מיוחדים (או 'עדינים') ולא לשמוש בעניינים שוטפים". ההנחיה קובעת כי "הרשות בידי כל שולח לקבוע לעצמו כתב הרצוי לו", ובלבד שיבוסס על 'חמישיות' ("קבוצות מילים בנות חמש אותיות כל אחת").

מקרא: 'אחדות' – ארגון 'ההגנה'; 'א/ח' – אלחוט; 'אחווה' – נפה; אריה – יצחק שדה, אז מ"מ הרמטכ"ל; 'המפעל' – הפיקוד העליון של 'ההגנה'; 'הקוצר' – הפלמ"ח; 'כתב' – כתב סתר; 'נחלה' – גליל או מחוז.

אל"ם בדימוס זניאל רוזן

<sup>1</sup> רשת שרה פעלה בשיטה של שידורי מורס ללא מענה, כאשר כל מברק שודר שלושי-ארבע פעמים. קבלת המברקים אושרה בטלגרמה רגילה באמצעות משרד הדואר.

נספח

באדיבות ארכיון תולדות יההגנה, 073/173

תאריך 18.12.45  
-1056-

מסמך: הספד  
אל: סול ג' ומנהלי האחריות

הנדון: שרותי ה-א/ח.

שרותים היוניים אלה לאחדות, יעמדו בעתיד בפני תפקידים חשובים וקשים. כדי לאפשר להם למלא את התפקידים הקשה, יש למנוע את ניצולם לטובת, שאינן ראשונות במעלה החשובות והדחופות, מטעמים אלה ניתנות בזה הערות והוראות לשמש נכון ויעיל בשרותים הנ"ל:

- בחירת החומר לסלוח ב-א/ח.  
אין להעביר ב-א/ח כל חומר, אשר אפשר להעבירו בדרך אחרת, כגון סכתב או שיחה טלפונית. יש למעט, ככל האפשר, בשמוש בשרות זה.
- השמוש בכידות הדחופות, הטובות.  
עובדי שרות ה-א/ח מקפידים להעביר כל חומר בהקדם האפשרי, גם כשאין עליו כל ציון לדחופות. מסיבה זו כותר ציון דחופות מיוחדת רק במקרה שהתוכן מצדיק זאת. המון החומר בסמן "דחוף", "ידי" או "בהול" עלול לפעמים "לפרוע" את סדר העבודה הרגיל, ובמקרה של סמון "בהול", מחייב את העובד אפילו להטביע את העבודה בתחנה ולדאוג להעברת החומר. טובן שמכון כזה, אם אינו הולם את התוכן, איננו מוצק לחלוטין.  
לשרות השולחים עוסדות שלט מידות דחופות (מחוץ להודעה רגילה): דחוף, מילדי ובהול. בשני האחרונים יש להשתמש רק כשהטולה טובע פעולה או עזרה ולא כשהוא מוכר דו"ח על פעולות שנעשו כבר.
- אמצעי זהירות.  
לרגל המצב הסייחוד בו הננו נתונים כעת, נקבעה בשרותים הנ"ל שיטת כתבים מיוחדת ומחולקת:  
א. כתב לכל נחלה בפני עצמה;  
ב. כתבים מסותפים לדרגות הפקוד, הטובות (קוצר בכלל);  
ג. כתב כללי;  
ד. כתבים פרטיים לכל תחנה - לשמוש רק במקרים מיוחדים (או "עדיניים") ולא לשמוש בעניינים טרסטים. במקרה זה יאופן החומר בציון "פרטי".  
כדי להבטיח קשר מתואם בין השרות הכללי לשרות הקוצר, בשעת הצורך, נקבעה שיטת כתב אחיד, המאפשרת קשר בין כל התחנות. כתב זה סותר רק בשעת פעולות או הכנתן, לפי הוראה מיוחדת מהממונים על השרות.  
השרות בידי כל סולה לקבוע לעצמו כתב הרצוי לו. על הכתב להיות בנוי קבוצות שלים בנות חמס אותיות כל אחת. קולר כזה יועבר באותה צורה טבה ימכה.
- פקוד וכתיפות.  
השרותים הנ"ל, על אנטיהם ומכשיריהם, כלומים באופן יסוד לשפעל ואינם עומדים תחת פקודה או מרותה של רשות מקומית כלשהי.  
הם עומדים לשרותן של השרותים המקומיות במה שנוגע להעברת חומר, לקביעת מקומות עבודה מתאימים, לשלוחה מועדים, חדשים ומסתלמים לקורסים וכן הייבנות השרותים המקומיות בדאגה לאחרור עובדי השרותים מעבודתם הרגילה, בשעת הצורך.  
שאלות פרטוגליות ומקצועיות (בנין מכשירים ותיקונם, אשור מועמדים מבחינה מקצועית, הסדר חופשות לעובדים והעברתם מסקום למקום וכו') הן במסכותו של המפקח הארצי של שרותי ה-א/ח.  
בהצעות לפתיחת תחנות חדשות ולאפקט מכשירים, יש לפנות לשפעל.
- בכל מקרה של צורך במליק דחוף עקב לתן חיצוני, על התחנה לקיים קשר עם החוץ עד הרגע האחרון ורק אז לכלקת, לאחר הודעה מתאימה על הפעולה.

א/ח